

Thesavrvs|| Locorvm|| Commvnivm|| Jvrisprvdentiaē

Barbosa, Agostinho

Lipsiæ, 1697

Cap. IV. Absolvere. Judicium. Sententia condemnare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80071)

Et instr. leg. & locum quoque habet in eo qui in servitio Episcopi abest: hic enim nihilominus praeendas suas velut praesens accipit. Barbosa in Jur. Can. tom. 2. p. 33. col. 1. num. 1. Item in eo qui studiorum causa abest d. l. 78. de l. 3. §. 1. 20. §. 6. de instr. & instr. l. 1. imprimis ob Theologiam c. 32. ext. de praeend.

Limitatur haec regula 1. quoad distributiones quotidianas; nam haecenus non habetur pro praesente. *d. cap. 32. de praeendis.*

2. Fallit etiam quando praesentia damno-
sa, absentia est proficua, ne, quod in favorem absentium est inventum, in eorum odium re-
torqueatur contra l. 6. C. de leg. v. infra loc. de praesent.

III.

Res absentium defendi publice & privatim interest. *l. servum quoque 33. §. 2. de procurat. l. 1. de Neg. gest. Carpzov. 2. qq. crim. 66. n. 27. & 3. qq. 105. n. 27.*

CAP. IV.

Absolvere. Judicium.

Sententia condemnare,

Axioma I.

Nemo, qui condemnare potest, absolvere non potest. Sive quisquis condemnare potest, etiam absolvere potest *l. 3. de Re jud. Ant. Fabr. in rat. de- cid. ad l. 4. §. 1. de eo quod cer- to. pag. 543. b. ubi hac de re late.*

EXEGESIS.

Fundamentum Regulae.

1. Est hac *l. 37. R. I.* juxta lectionem Florent. Quam ibidem recte asserit Philipp. Matth. in *Comm.* Paul. clarius & per simplicem affirmationem loquitur *J. C. in l. 3. de re jud. ibi, qui con- demnare potest, is absolvendi quoque potestatem habet.* eaque regula videtur nata ex more judicum dandorum; cum enim praetor judicem daret cum formula, si parer, Titium debere 100. condemna, hoc ipso potestatem quo- que indulgisse arguebatur, absolvendi: apparet enim magistratum, qui vo- luit reum condemnare, si deberet, utique & absolvi eum voluisse, si non deberet, arg. *l. Arrianus. 47. de obl. & act. Donellus 27. comment. 5.*

Ratio Regulae.

2. Ratio regulae, non tam ea

est, quam post glossam & alios adducit Menochius. *l. de arbitr. Jud. quest. 43. num. 5. Quos suo more etiam sequitur August. Barbosa in axiomatis juris usu frequentioribus axiom. 1. n. 3.* quod ab- solvere & condemnare convertibilia sint & paria, ut qui unum possit, possit & alterum. *Biblioth. Döring. in verbo absolvere n. 8. & 19. per cap. verbum 51. de poenit. dist. 1. c. cum inferior 16. de Ma- jor. & Obed.* Nam hoc simpliciter con- cedendum non esse, vel ex seqq. pate- bit; neque diligentissimus parium compilerator Damhouderius hac inter paria referre ausus est; sed potius quia majus est condemnare, minus absol- vere; itaque concessio eo, quod majus est, hoc est, condemnatione, etiam, intelligitur concessum id, quod minus est, scilicet absolutio. Sed non vice versa: quia damnandi potestas revera major est potestate absolvendi. *Phil. Matth. dicto loco. num. 5.* Nam si iudex datus sit, sub hac formula, Si PA- RET NON DEBERE, vel, Non deli- quisse, Absolve: damnandi potestatem non intelligitur accepisse. *l. ult. §. 1. ubi Gothofred. C. ubi Senatores vel clariss. Donellus d. loco.* Quod pertinet etiam exemplum de Legato de latere, qui extra provinciam absolvere quidem potest excommunicatos, non autem excommunicare, apud Menoch. dicto loco num. 16. & 23.

3. Intelligenda autem venit regu- la, habitu semper respectu ad perso- nam ejus, qui potestatem exercet, notu ad personam patientis; ac praesuppo- sitis ubique terminis habilibus, ut sci- licet iuste utrumque fiat: Non ergo licet ita sophisticari: Iudex potest nocentem damnare, Ergo & absolve- re. *Duaren. ad l. 3. de re judic.* Prae- supponendum enim est exercitium potestatis legitimum. Quibus obser- vatis Ripa ad eandem *l. 3.* ampliatio- nes & limitationes, quas Menochius dicto loco late persequitur, pleraque minus apta: aliqua etiam incongrua apparebunt.

II.

Absolutio esse non potest, nisi praecesserit condemnatio.

Fundatur haec regula in *cap. venerabilem 34. & ibid. gloss. de Elect. Job. And. in cap. cum dilectus 2. de Ord. cognit. Dd. comm. in l. de- cem 116. de V. O.* ratio est, quia omnis priva- tio praesupponit habitum, nec sine eo illa dari

dari potest l. 5. de injus. rupt. & irr. l. 4. §. condemnatum. 6. de re judic. add. Everb. in loco a privatione ad habitum.

Uti autem hujus regulæ consistit in eo, ut si quis petat absolutionem simul tacite confiteatur condemnationem & excommunicationem. vid. dist. cap. 34. de Elect.

Limitatur tamen quotiens petens absolutionem ad abundantem cautelam id facit vid. gloss. d. cap. 34. modo supplicans caute & cum limitatione id faciat, ut petat quatenus eger, vel alternativè, ita: peto declarari me excommunicatum non esse, aut si sum saltem absolvi fac. not. in simil. ad l. 19. de Appell. ubi Wesenb. n. 8.

Axioma III.

Proniora sunt jura ad absolvendum, quam ad damnandum; velat alii: Absolvere nocentem tutius est, quam innocentem condemnare. Carp. 207. par. 2. quest. 59. n. 37.

EXEGESIS.

Fundamentum.

1. Textus est in capitulo ex literis. 3. extra de probat. ibi: cum promptiora sint jura. Pertinet autem regula itidem potissimum ad officium Judicis, qui moneatur, ut in dubio semper benigniorum partem & interpretationem sequatur. l. pen. de pœnis & potius reum absolvat, quam condemnet, leg. Ar. rian. 47. de O. & A. c. 2. extr. de R. I. l. 163. eod. Cujac. 12. obs. 16.

Ratio.

2. Satiùs est enim impunitum relinquere facinus nocentis, quam innocentem damnare l. 5. pr. de pœnis. Unde Modest. Pistor. p. 4. quest. 141. n. 6 justus, inquit, peccatur absolvendo quam condemnando. Hinc favorabiliores rei, quam actores habentur. l. 125. ff. de R. I. Et quando pares sunt probationes, potior est conditio rei d. cap. ex literis 3. de probat. Sic in dubio interpretatio illa facienda est, ut debitores quam minimè onerentur. Arg. l. 9. de R. I. Cephal. conf. 9. n. 5 V. G. Forster. lib. 2. Interpr. cap. ult. reg. 19 idem in pœnis l. 42. de pœnis l. 155. §. ult. de R. I. Privationibus. Alciat. 3. presumpt. 1. Et sententiis obtinet l. 10. de in offic. testam. cap. ult. de sent. & re judic. Ubi excipiuntur quatuor ille causa privilegiata: Matrimonium, Dos, Libertas, Testamentum.

Declaratio.

3. Procedit autem regula in ob-

securis, caq. in obscuris. 30. de R. I. in 6. §. Dubiis, cap. 2. de R. I. Non verò in iis quæ clara, certa & expedita sunt. In his enim judicem ipsa lege mitiorem aut faciliorem esse non decet. l. n. de pœnis. l. ult. C. de compensat. sic etsi eo casu, quo pars judicium pro testamento, altera contra testamentum pronunciaverit, in dubio decedentes pro testamento sequamur: tamen si constet Judices apertè tulisse iniquam sententiam, eam non attendimus, d. l. 10. ff. de inoff. testam.

IV.

Omnia judicia sunt absolutoria, §. ult. l. de perpet. & tempor. act.

Sensus hujus regulæ hic est, quod omnia judicia, qualia qualia illa sint, ita tamen comparata esse debeant, ut reus absolvi queat, vid. Mynsinger. ad d. §. ult. & ibid. cit. Alciat. in tr. de eo quod interest cap. 8. nec tantum hoc in iis causis procedit, ubi iusta rei est defensio, sed etiam si bonam fidem agnoscens condemnandus ante sententiam, vel invito etiam actori solvit. Schneidw. ad d. §. ult. Ratio in eo consistit, quod finis sit judiciorum, ut cuique suum tribuatur. §. 1. Inst. de Just. & Jur. §. 1. Inst. de act. l. 31. §. 1. de postri. Jam verò in eo casu ubi reus spontè solvit, hic finis est impletus sine judicio: ergo nullo amplius opus est judicio. Cujac. in Africa. ad l. 23. de obl. & act. Cui addi fortè potest & altera: quia, nisi post satisfactionem sequeretur absolutio, judicia & lites essent infinitæ, semper actore iterum iterumque summam debitam repente contra finem & utilitatem omnium judiciorum, quæ ad præcendam materiam litium fuerunt, inventa.

Limita tamen hanc regulam, quod tantum sit intelligenda de absolutione à petitione, non etiam de absolutione ab instantia, nec ut iudex decideret reum non teneri respondere. Quæ tria quomodo discrepent, vid. apud Carp. par. 1. conf. 3. def. 16. Aliter & rectius hanc regulam explicant, Hot. ad d. §. ult. Cujac. in recit. ad l. ult. F. E. conf. c. 1. §. 10. de O. N. N.

V.

ABSOLVERE potest qui potest condemnare, ut per textum in l. 3. ff. de re judic. tradunt Innocent. in c. dilecto. ult. de offic. Archid. Felin. in c. auditis 15. n. 20 in fin. de præscript. Bald. in l. imperium 3. n. 11. v. circa ult. ff. de jurisd. omnium jud. Herm. Det. in rubr. ff. de acquir. possess. n. 18. in fin. dum ajunt quod ille, qui præscripsit potestatem absolvendi, dicitur etiam præscripsisse potestatem condemnandi, Carrer.

in tract. de heret. n. 72. Menoch. *de arbit. lib. 1. qu. 43. num. 13. in fin.* Card. Tusch. *pract. conclus. lit. A. conclus. 40. n. 1.* Farinac. *fragment. crim. p. 1. lit. A. num. 6.*

ABSOLVERE enim, & condemnare convertibilia sunt, & qui unum potest, potest & aliud, Rip. *in d. l. 3. n. 1. gl. in Clem. cum a repulsione. 7. de appellat. Felin. in c. cum inferior. 16. n. 4. de majorit. & obed. Menoch. de q. 43. a princip. Farinac. d. lit. A. num. 7. Ludovic. Gomez. in c. 2. §. statuto. n. 48. cum seqq. de constit. in 6.*

ABSOLVERE igitur non potest, qui condemnare non valet. *l. nemo qui condemnare. 137. ff. de regulis juris Socin. sen. in rubr. ff. de acquirenda. poss. num. 8.* Menoch. *d. q. 43. n. 2. vers. altera est negativa, & n. 26. cum seqq.* ubi ponit duas declarationes, quaritque, an habenti potestatem absolvendi, & condemnandi, si auferatur potestas condemnandi, censeatur etiam sublata potestas absolvendi; refert Farinac. *d. lit. A. n. 11.* Nam valet in hac materia argumentum negativum, sicut & affirmativum, Non potest condemnare; ergo nec absolvere, ut per Federic. de Senis *conf. 14. incip. Monachus Perusinus, num. 4. v. in secunda questione*, quem refert Card. Tusch. *d. conclus. 40. n. 1.*

Eadem est enim potestas ligandi, atque solvendi, *capit. verbum si. de penitent. distinct. 1. cap. cum inferior 16. de majorit. & obed.* Procedit autem de jure communi regula illa, Quia non potest ligare, ergo nec absolvere: secus si de jure speciali ex privilegio, quia licet Episcopus non possit excommunicare, neque ligare exemptos, tamen potest illos volentes absolvere in casibus, in quibus de jure communi alios subditos absolveret, ut resolvit Federic. de Senis *d. conf. 14. n. 4. vers. in secunda questione, usque ad fin.* prout illum citat Card. Tusch. *d. concl. 40. num. 3.* (Fundatur hæc limitatio in l. quotiens. *C. Ubi Senat. vel clar.* ubi Bald. hanc addit rationem, quia privilegium non debet nocere privilegiato.) Verumtamen non placet hæc distinctio Abb. *in cap. significasti. 18. n. 11. v. his tamen non obstantibus. de foro compet. & Felin. in cap. pastoralis. 11. n. 10. de officio Ordin.* quos refert, & sequitur Erasim. à Chokier de

jurisdic. Ordin. in exemptos. p. 2. q. 50. a. n. 3. dum absolute resolvunt, exemptos pro absolutione ab excommunicatione non posse se subicere Ordinario, quia exemptiones non sunt simpliciter concessæ in favorem exemptorum, sed etiam in favorem sanctæ Sedis Apostolicæ, cujus interest habere multos à Jurisdictione Ordinariorum ereptos sibi quæ immediate subditos, Clem. *pastoralis. 2. de re judic. Abb. d. n. 11. v. & per hoc Rebuff. resp. 142.* Erasim. à Chokier. *d. tract. lib. 1. quest. 1. num. 7.* Rot. *in Ulixbonen. Monasterii. 19. Novembr. 1625. coram Reverendiss. Domino meo Coccino Decano.* (Et e contrario præses qui condemnavit aliquem injuste, restituere tamen non potest *per l. 1. §. 27. de Quæst. præterea fallit hæc regula in materia correctoria, nulla enim est consequentia, huicademta est potestas condemnandi ergo & absolvendi. gl. in Clem. 1. verb. contra eos. de hereticis. seq. Imol. & Abb. ibid. ratio quia jura sunt priora ad absolvendum quam condemnandum. l. 47. de Obl. & Act. l. 125. de R. I. add. tom. reg. jur. pag. 6.* absolvere denique judex potest absentem, condemnare non potest. *l. 5. de pæn.*)

VII.

ABSOLVERE vel condemnare qui non potest, nunquid condemnandum, seu absolvendum pronunciare possit? vide latè disputantem Farinac. *d. lit. A. n. 12. cum seqq.*

VIII.

ABSOLVERE debet potius Judex in dubio, quam condemnare, *l. Arrianis 47. ff. de action. & oblig. l. favorabiliores 125. l. semper in obscuris 9. ff. de regulis juris. cap. ex literis 3. de probat. Covarr. variar. lib. 1. cap. 1. num. 2. v. 4. Mexi. in tract. taxæ panis. concl. 1. n. 171.* Anton. Monach. *Florent. decis. 36. num. 2.* Card. Tusch. *d. lit. A. concl. 41. a. n. 1. ubi n. 3. per l. absentem. 5. ff. de pænis.* dicit, quod sanctius est absolvere innocentem, quam condemnare innocentem. (Cum enim ipsa lex magis debeat esse ad clementiam aptata. *N. 33. c. 6.* certè & judicem II. imitari oportet. Procedit tamen hoc cum maximè si indicta causa pronunciandum. *vid. l. 1. de requir. reis. ubi Wof. n. 1.*)

ABSOLVERE tamen non debet

bet iudex in dubio, quando agitur de periculo animæ ex absolutione; ideo obligatus restituere usuram, licet doceat de restitutione particularium usurarum diversis personis facta, tamen debet condemnari ad restitutionem confessam per defunctum, si non apparet, quod sint eadem usuræ, quia majus est periculum animæ, si non fiat restitutio, quam importet damnnum, si bis solvantur, & restituantur, ita Federic. de Senis *conf. 135. col. fin. vers. præmissa locum habent*, quem refert Card. Tusch. *d. lit. A. concl. 42. num. 1. ubi n. 2.* exemplificat favore piæ causæ, & animæ in alio casu. (Fallit etiam in causâ dotis, libertatis, matrimonii, testamenti: nam in dubio pro his est pronunciandum & in omnibus ceteris negotiis ita potius debet interpretari actum iudex, ut valeat, quam ut irritetur. *vid. inf. vers. actus, & tom. reg. jur. p. 6.*)

Absolutus expressè dicitur, qui non est condemnatus, ut per Sigism. Scacc. *de appellationib. quest. 17. limit. 6. membr. 9. sub. n. 70. & limit. 21. n. 37. in fine.*

CAP. V.

De Absurdo.

Axioma I.

In omni dispositione vel actu ita fieri debet interpretatio, ut absurditas evitetur. *disp. 1. de Brocard.*

EXEGESIS.

Fundamentum.

1. I. nam absurdum. 7. de bon. libert. l. 1. §. 4. vers. Inde queritur. de publican. & vectigal. v. Richter centur. regul. 1. lit. A. Reg. 1. ubi quid absurdum sit declarat. Cap. in Genes. 55. ubi ex hoc sequeretur absurditas de Electione & Elect. potest. Alii ita efferunt: fugiendam esse eam interpretationem, per quam in absurditatem prolabemur: Scultetus *observ. for. 28. num. 9.* Vel generalius: Absurditatem intellectus ab omni dispositione esse rejiciendam. *Wesemb. 4. conf. 199. n. 10.*

Ratio.

2. Est, quia absurdum ἀλογον seu

ἀνών, pro non dicto habendum, *Donatus Fina in hac reg. vel ut Lactant. 12. de orig. errorum, cap. 6.* Indicium est argumenti ex falso petiti, ex quo ineptus & absurdus exitus resultat. *Conf. A. Fab. in Rationalibus ad. l. 5. de servis exportandis.*

Exempla.

3. Exempla peti possunt, ex §. 4. *Inst. de Adopt. l. 6. in fine. junct. l. 7. de bon. libert. leg. 4. in fin. de off. procons. leg. 22. de neg. gest. leg. 51. in fin. ad l. Aquil. l. 3. si usufr. pet.*

4. Hinc porro inferunt ad absurdum vitandum, eam interpretationem operari debere, quæ absurdum ostendat atque excludat. *Wesemb. 5. consil. 212. nu. 66. & 67.* Si vel maxime verba in latiori & improprio significato fuerint accipienda. *Vivius de cist. 255. n. 24.*

Declaratio.

5. Pro declaratione tenendum (1.) absurdum ejusmodi intelligi, quod rationi, sensui communi & prudentiorum scitis & opinionibus directo opponatur, non etiam quod aliquibus paradoxum, aut alicubi locorum absurdum sit. *Vid. Gail. 2. obs. 33. n. 2. Eberhardum hic in loc. ab absurdo. Mantio. de tacit. & ambig. convent. lib. 2. tit. 13.* Deinde etiam aliquando id, quod absurdum videri poterat, toleratur, ut magis absurdum evitetur, *l. 51. verbo. quod si quis absurdè. ad l. Aquil. ubi vid. A. Faber. in ration. uti & ad l. 35. §. 1. verbo, eodem enim errore de R. V.*

II.

Dato uno absurdo dantur & consequuntur plura.

EXEGESIS.

Fundamentum hujus regulæ est in *Novel. 8. pref. §. 1. ibi. an certè non omnibus manifestum est, quoniam qui aurum dat & ita administrationem erit, non dat hoc solum, quantum occasione adinventum est suffragiorum, sed & aliud extrinsecus addit amplius, occasione commodi administrationem aut danti- bus aut spondentibus? & sic uno principio illicito dato plurimas necesse est manus circumire eum qui donationem facit. add. l. 7. C. de res. vend. Consentunt in hac parte & Philosophi. *Arist. 1. Phys. 2. 3.* uno sc. absurdo dato cetera similiter accidere; *Et 2. Prior. Anal. 20.* falsam rationem ex eo oriri ait, quod prius falsum fuit. Absurdum autem hoc in loco*